

MATERIALS

Testimonios de mujeres en las cárceles franquistas, de Tomasa Cuevas.

És la principal obra compiladora dels testimonis de les dones empresonades durant el règim franquista. A mitjan anys setanta, Tomasa Cuevas, militant comunista, va dedicar prop d'una dècada a recórrer la geografia espanyola recollint amb una gravadora els testimonis de les dones que van patir les presons de Franco. Per a fer-ho no va tenir cap ajuda oficial.

El resultat foren tres llibres -*Cárceles de mujeres I i II*, i *Mujeres de la resistencia*- publicats el 1985 i 1986, i que en l'any 2004 van ser reeditats en un sol volum amb el títol *Testimonios de mujeres en las cárceles franquistas*.

Conté un testimoni de Maria Salvo que ocupa tot un capítol: "La catalana".

-CUEVAS GUTIÉRREZ, Tomasa (2004): *Testimonios de mujeres en las cárceles franquistas*. Osca. Instituto de Estudios Altoaragoneses.

-(1985): *Cárcel de Mujeres. 1939-1945*. Volum 1. Barcelona. Sirocco Books.

-(1985): *Cárcel de Mujeres*. Volum 2. Barcelona. Sirocco Books.

-(1986): *Mujeres de la Resistencia*. Barcelona. Sirocco Books.

Entrevista amb Maria Salvo Iborra, per Mercedes Vilanova. Barcelona. 1997. Col·lecció Dones del 36. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB)- Departament de Fonts Orals.

Text autobiogràfic recollit en Associació "Les Dones del 36" (2006): *Les dones del 36. Un silenci convertit en paraula*. Barcelona, pgs., 42-43.

Testimoni recollit a SOBREQUÉS, Jaume, i MORALES, Mercè (2004): "Històries de vida de tres presoners de Franco", en *L'Avenç*, nº 287, Suplement *Papers del Museu d'Història de Catalunya*, pgs. 6-15.

Testimoni recollit per SOLÉ i BARJAU, Queralt (2004): *A les presons de Franco*. Barcelona, Proa, pgs. 97-107.

Text autobiogràfic recollit en Associació "Les Dones del 36" (2002): *Les dones del 36*. Barcelona, pgs, 53-56.

Testimonis recollits en ASSOCIACIÓ CATALANA D'EX-PRESOS POLÍTICS (2001): *Notícia de la negra nit. Vides i veus a les presons franquistes (1939-1959)*. Barcelona. Diputació de Barcelona, pgs. 128, 149-150, 198-199, 216, 254-260, 289-292, 314-319, 355, 371-373, 41-418.

Textos autobiogràfics recollits en *Les Dones del 36. Guia de materials didàctics* (1999). Pla d'Acció Coeducativa. Col·lecció Materials 4. Institut d'Educació del Ajuntament de Barcelona.

Testimonis de Maria Salvo en suport audiovisual

Del olvido a la memoria. Presas de Franco (2006). Amb entrevistes a Tomasa Cuevas, Teresa Pàmies, Trinidad Gallego, Maria Salvo, Concha Carretero, Nieves Torres, Soledad Díaz, Angustias Martínez, Julia Manzanal, Carmen Rodríguez i María del Carmen Cuesta. Direcció històrica: Jorge Montes. Producció executiva: Manuel Campo Vidal i Agustina Sangüesa.

Mujeres en pie de guerra (2004). Amb entrevistes a Sara Berenguer, Maria Salvo, Rosa Laviña, Rosa Díaz, Neus Catalá, Teresa Buígues, Carme i Merçona Puig Antich. Guionista: Susana Koska. Producció: Elio Quiroga, Stefan Nicoll, Margaret Nicoll. Fotografia: Sergi Sampol. Directora: Susana Koska. Música: José María Sanz (*Loquillo*).

Rejas en la memoria (2004). Amb entrevistes a Marcos Ana, Maria Salvo, Melquesidez Sánchez, Vicenta Camacho, Marcelina Camacho, Santiago Carrillo, Angustias Martínez, Nazario López, Antonio Roda, Jorge Semprún, Miguel Núñez, Josep Subirats, Dolores Vimes, Cecilio Gordillo i Vidal de Nicolás, entre altres. Direcció: Manuel Palacios. Guió: Pite Piñas i Manuel Palacios. Productora executiva: Macarena Rey. Productor associat: Rafael Martín Sanz. Director de producció: Ramón Salgado. Cap de producció: Yolanda Carballo. Montatge: Pite Piñas. Narradora: Rosa María Mateo. Música original: Álvaro de Cárdena. Fotografia: Eduardo Mangada.

Biografies i estudis sobre Maria Salvo

-OLESTI, Isabel (2005): *Nou dones i una guerra*. Barcelona. Edicions 62, pgs. 219-253.

-VINYES, Ricard (2004): *El daño y la memoria. Las prisiones de María Salvo*. Barcelona. Plaza y Janés.

-MARTÍN RAMOS, José Luis y PERNAU, Gabriel (2003): *Les veus de la presó. Històries viscudes per 36 lluitadors antifranquistes*. Barcelona. Edhasa-Edicions La Campana, pgs. 85-93.